

1207

JAARGANG 85 / 1998

1

menigerlei genade

PREKENSERIE

ONDER REDACTIE VAN DR. P. SCHELLING

EN DR. A. JOBSEN

menigerlei genade
85ste jaargang 1998
verschijnt viermaal per jaar

adres redactie
dr. P. Schelling
Pinksterbloemstraat 30
4102 KB Culemborg

administratie
Distributiecentrum Intermedium, administratie Menigerlei Genade
postbus 5018
8260 GA Kampen
telefoon 038-3392585
postgiro 847048

uitgeverij
Kok-Tijdschriften, Kampen

© Alle rechten voorbehouden. Overname teksten niet zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISSN 0165-5116

abonnementsprijzen
Nederland: f 64,50 per jaar
Buitenland: f 79,90 per jaar
Los nummer Nederland: f 18,50
Los nummer Buitenland: f 20,50
Alle prijzen zijn inclusief verzendkosten

Beëindiging abonnementstermijn:

Het opzeggen van uw abonnement dient schriftelijk te geschieden, 6 weken voor afloop van de abonnementsperiode.
Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch verlengd.

*Een iegelijke, gelijk hij gave ontvangen heeft,
alzo bediene hij ze aan de anderen,
als goede uitdelers der menigerlei genade Gods.*
1 Petrus 4:10

Dienst van meditatie en gebed

bij Psalm 42-43

meditatie van dr. K. Spronk
Beethovenlaan 17, 4102 BM, Culemborg, tel. 0345-515613

ORDE VAN DIENST

Stil gebed - bemoediging - groet
Samenzang: Psalm 84: 1, 2 en 3
Gebed bij de opening van het Woord

Heer, nu wij de bijbel openen,
bidden wij om het licht van Uw Geest.
Sterk ons als wij zwak zijn,
bemoedig ons als wij terneergeslagen zijn,
bewaars ons als wij verloren dreigen te raken.
Door Jezus Christus, onze Heer.
Amen.

Samenzang: Psalm 63: 1 en 3

Lezing uit de bijbel: Psalm 42 en 43
(Ter inleiding: deze Psalmen horen bij elkaar, want in Psalm 43 keert het refrein van de voorafgaande Psalm terug. Dit refrein functioneert in deze smeekbede tot God als een tegenstem: 'Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven, mijn Verlosser en mijn God!')

Samenzang: Psalm 42: 1 en 7
Meditatie over Psalm 42 en 43
Samenzang: Gezang 14:1 en 5

Dankgebed en voorbeden

Neervallen bij de bron

Dit kan ik niet aan, o God,

deze verlatenheid.
Alleen in mijn onmacht.
Alleen in mijn tranen.
Alleen in mijn verlangen naar U.

Wie ziet mij, nu ik neerlig?
Wie ziet mijn eenzaamheid?
Wie kent mijn bittere angst?

Waar vind ik nog een weg naar U
voordat ik te loor ga?
Waar vind ik het water
dat mijn dorst verdrijft?

Dit kan ik niet aan, o God,
waar bent U toch?
Waarom kan ik U niet vinden?

Angst schroeft mijn keel dicht.
Het zout van tranen
maakt mijn dorst ondraaglijk.

En dan te denken
hoe dicht U bij me was
hoe ik sterk was in geloof en hoop.

Dan te denken
hoe ik anderen op weg hielp
hen oprichtte, hen steunde,
totdat ze zelf verder konden gaan.

Nu lig ik eenzaam en naakt.
Vervallen ben ik,
hoe zal ik ooit nog staan
in dit ontij dat mijn leven verziekt.

Nog één keer wil ik drinken.
Nog één keer mij laven aan de bron.
Nog één keer opstaan.

Nog één keer een lied in mijn hart.

Wanneer ik dan neerlig aan de bron
komt dan de kracht in mijn schouders terug
mag ik dan drinken met volle teugen
totdat ik U weer vind?

Ik zal opstaan
en het licht weer zien.
Ik zal opstaan,
leven en loven.

Uit: Marja de Lange en Aarnoud Jobsen, *Leeftocht*, Kok, Kampen.

Samenzang: Gezang 21: 1, 5 en 7

Zegen

Preek over Psalm 42 en 43

Heimwee naar God

Voor de koorleider. Een leerdicht van de Korachieten.

*Gelijk een hinde die naar waterbeken smacht,
zo smacht mijn ziel naar U, o God.
Mijn ziel dorst naar God,
naar de levende God;
wanneer zal ik komen
en voor Gods aangezicht verschijnen?
Mijn tranen zijn mij tot spijze
dag en nacht,
daar men de ganse dag tot mij zegt:
Waar is uw God?
Hieraan wil ik denken
en mijn ziel in mij uitstorten:
hoe ik optrok in de dichte drom,
voor hen uit schreed naar Gods huis,
bij jubelklank en lofgezing –*

een feestvierende menigte.
Wat buigt gij u neder, o mijn ziel,
en zijt gij onrustig in mij?
Hoop op God, want ik zal Hem nog loven,
mijn Verlosser en mijn God!
Mijn ziel buigt zich neder in mij,
daarom gedenk ik Uwer
uit het land van de Jordaan en de Hermonbergen,
uit het klein gebergte.
Watervloed roept tot watervloed
bij het gebruis uwer stromen;
al uw baren en golven
slaan over mij heen.
Des daags zal de HERE zijn goedertierenheid gebieden,
en des nachts zal zijn lied bij mij zijn,
een gebed tot de God mijns levens.
Ik wil tot God, mijn rots, zeggen:
Waarom vergeet Gij mij?
Waarom ga ik in het zwart
vanwege des vijands onderdrukking?
Met een doodsteek in mijn beenderen
honen mij mijn tegenstanders,
doordat zij de ganse dag tot mij zeggen:
Waar is uw God?
Wat buigt gij u neder, o mijn ziel,
en wat zijt gij onrustig in mij?
Hoop op God, want ik zal Hem nog loven,
mijn Verlosser en mijn God!

Vervolg van Psalm 42

Doe mij recht, o God, en voer mijn rechtsgeding
tegen een volk zonder godsvrucht;
doe mij ontkomen aan de man van bedrog en onrecht.
Want Gij zijt de God mijner toevlucht;
waarom verstoot Gij mij?
Waarom ga ik in het zwart
vanwege des vijands onderdrukking?
Zend uw licht en uw waarheid;

mogen die mij geleiden,
mij brengen naar uw heilige berg
en naar uw woningen,
zodat ik kan gaan tot Gods altaar,
tot de God mijner jubelende vreugde,
en U love met de citer,
o God, mijn God!
Wat buigt gij u neder, o mijn ziel,
en wat zijt gij onrustig in mij?
Hoop op God, want ik zal Hem nog loven,
mijn Verlosser en mijn God!

U hebt de Psalm nu gehoord: 'Gelijk een hinde die naar waterbeken smacht.' Misschien dat de Statenvertaling u wat bekender in de oren klinkt: 'Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen.' We zongen het op die mooie, gedragen melodie, in die fraaie berijming: 'Evenals een moede hinde naar het klare water smacht.' Maar waarschijnlijk komen bij deze Psalm toch het eerst de woorden boven die velen als kind uit het hoofd hebben geleerd. Het werd opgezegd op school of op de zondagsschool: 't Hijgend hert, der jacht ontkomen...' Zonder hulpmiddelen kan het worden meegezongen, uit het hoofd. De Engelsen zeggen het mooier: 'by heart'. Dat geldt zeker ook voor deze Psalm: je zingt hem mee, vanuit je hart:

't Hijgend hert, der jacht ontkomen,
schreeuwt niet sterker naar 't genot
van de frisse waterstromen
dan mijn ziel verlangt naar God.
Ja, mijn ziel dorst naar de Heer;
God des levens, ach, wanneer
zal ik naad'ren voor uw ogen,
in uw huis uw naam verhogen.

Wat is het toch dat dit lied zo aantrekkelijk maakt? Het lijkt wel alsof het niet eeuwen geleden en in een ver land is gedicht. Het is veel mensen uit het hart gegrepen. Misschien is het vanwege de weemoed die eruit opklinkt. Weemoed: dat gevoel van verdriet om wat veraf is, op dit moment onbereikbaar. Heimwee naar iets wat ons lief is en vertrouwd, vermengd met het warme gevoel dat dit lieve en vertrouwde ondanks alles blijft oproepen. En wie kent niet dat gevoel dat er zoveel is dat je afhoudt van datgene waar je naar kunt verlangen? Velen voelen zich opgejaagd: de situatie en vaak ook de mensen zorgen ervoor dat je maar geen rust kunt vinden. Nu zingen we dat wel, in de oude berijming, over het hert belaagd door jagers, maar zo staat het niet in de bijbel. Daar is alleen sprake van een dorstig dier. Er wordt niet verteld waarom het zo naar water smacht. Maar zou de latere berijmer het toch niet goed hebben gevoeld? Die dorst heeft vast niet in de eerste plaats met droogte in de natuur te maken, verwijst naar dingen die het leven moeilijk maken. En daarbij hoort ook het opgejaagd worden. Dat kan zijn door de omstandigheden waarin je verkeert. Of door

mensen die je geen rust gunnen. Het kan het gejaagde gevoel in jezelf zijn dat je doet snakken naar rust. Waar vind je nog rust?! Laten we op zoek gaan aan de hand van de Psalmen.

De Psalmen 42 en 43, die door hetzelfde refrein bijeen worden gehouden, bestaan uit de drie delen, die steeds door dat refrein worden afgesloten. In die onderdelen gaat het achtereenvolgens over het verleden, het heden en de toekomst. Om te beginnen kijken we met Psalm 42 terug naar het verleden. Daar hebben we op zich dit lied natuurlijk niet voor nodig. We doen het uit onszelf waarschijnlijk ook al vaak genoeg. Maar het is goed om het samen te doen, om de gevoelens die dat oproept te delen en om misschien zo ook samen een manier te vinden om er goed mee om te gaan. Maar al te vaak is het een eenzame strijd, zeker als je ouder wordt en er steeds minder mensen zijn met wie je het verleden deelt. Als de psalmdichter denkt aan vroeger, dan spreekt hij weer over water. Maar dan niet over het zoete water dat de dorst lest en je verder helpt onderweg. Denkend aan vroeger komen de bittere tranen boven. De dag en vooral ook de nacht zijn ondergedompeld in verdriet om wat verloren ging. Het wordt versterkt door de omstanders die het niet begrijpen en er soms zelfs om lachen. En leek God vroeger ook niet dichterbij? Wat lijken ze ver weg: de feestelijke bijeenkomsten in Gods huis, waar je je zo thuis voelde, opgenomen in de gemeenschap. Volop deed je mee, je laafde je aan de inspirerende woorden, gebaren, klanken. En nu is het voorbij en ver weg. Misschien dat er een reden voor is. Het kan ook, zonder dat je er erg in had, langzaam zijn weggesijpeld; zoals je gezondheid: in één klap of ongemerkt, langzaam maar zeker aftakelend. Wat blijft is spijt; spijt om wat er niet meer is; spijt omdat je er niet genoeg van hebt genoten; spijt misschien omdat je er zelf ook aan hebt bijgedragen dat het niet meer zo goed is. En nu kun je er niets meer aan doen. Kansen die je vroeger hebt laten liggen, komen vaak niet meer terug. Zo kun je meevoelen met Psalm 42 en in veel dingen kan men zichzelf hier herkennen, maar diezelfde Psalm roept ook op om je niet te laten meesleuren in gevoelens van overweldigende weemoed, om niet te blijven steken in terneerdrukkende spijt. Het refrein is een tegenstem. Ook dat mag gehoord worden:

Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij?
Hoop op God, want ik zal Hem nog loven, mijn Verlosser en mijn God!

Maar ja, dat is makkelijk gezegd en nog makkelijker gezongen. Maar wat als het heden je zwaar valt? Dan gebeurt misschien hetzelfde als in Psalm 42: je valt weer terug in de weemoedige klacht. Ze kunnen wel zeggen dat je niet onder die last gebukt mag gaan. Je hebt het zelf ook gezongen in het refrein: 'Wat buigt gij u neder?' Maar dat is makkelijker gezegd en gezongen dan gedaan. In de volgende regel is het weer het oude liedje: 'Mijn ziel buigt zich neder in mij.' Opnieuw spreekt de dichter over water. En weer is het niet het water dat verkwikt. Nu gaat het over woeste, niets ontziende watervloeden. Zo kun je het leven ervaren: het slaat over je heen als een watervloed, wanneer allerlei zorg en narigheid opeens tegelijk komt en je niet de kans krijgt op adem te komen. Wat moet je dan met die vrome praat? Zelf heb je het misschien ook zo vaak gedaan, zoals in de Psalm. Dat je God je rots noemt, je houvast, met het bekende gezang: 'Vaste rots van mijn behoud'. Maar wat als die rots meer lijkt op een gladde steen in de rivier van het leven. Je kunt je er niet aan vasthouden als je wordt meegesleurd door alles wat over je heen komt. Je stoot je er nog eerder aan. Waar is God nu je Hem nodig hebt? Is er nog iemand die naar je bidden hoort? In plaats van een antwoord van God hoor je alleen de sceptische stemmen om je heen en misschien ook wel een stem in jezelf, dat het geen zin heeft om op God te hopen; dat je er alleen voor staat. Of kunnen we het nog even volhouden en in de onrust en wanhoop van het moment nog niet alles overboord zetten, ruimte laten voor de tegenstem:

Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij?

Hoop op God, want ik zal Hem nog loven, mijn Verlosser en mijn God!

Is er dan misschien toch nog een lichtpuntje, teken van het eind van de tunnel? Is er hoop voor de toekomst als een hulp onderweg? God heeft het toch beloofd? Dat is toch ook de reden voor het bidden? Zoals Psalm 43 ook daaraan vasthoudt en daarop de hoop stelt. Bidden is antwoord geven aan God die het woord genomen heeft en beloofde de tranen te zullen afwissen, ja zelfs dat Hij ze zou opvangen en niet uit zijn geheugen laat wissen. Zo lief heeft God toch zijn wereld, zijn schepping, zijn kinderen? Zo serieus neemt Hij toch ook ons verdriet? Dat was toch ook de boodschap van Jezus Christus? Daarvoor heeft Hij toch ook alles gegeven?

Als wij bidden, dan reageren wij daarop. Zo brengen we dat wat ons bezighoudt samen met dat wat God ons in Jezus Christus voor-

houdt. Dat lost niet alles op. Soms botst het hevig. Het is vooral ook een manier om het met de psalmdichter vol te houden, als we terugdenken (soms met spijt) aan vroeger, als we vooruitkijken (soms met angst en beven) naar morgen, om te blijven zeggen en zingen:

Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij?

Hoop op God, want ik zal Hem nog loven, mijn Verlosser en mijn God!

Het beste wat wij op dit moment van die Verlosser en God kunnen verwachten, is dat Hij midden in deze onrustige tijd ons opgejaagde hart rust geeft. Die rust kunnen we niet bereiken met jachten en jagen. En evenmin helpen kniezen en klagen doorgaans verder. Je jaagt er eerder jezelf mee op. Die rust is wèl te vinden in God die er in het verleden was en die er in de toekomst zijn zal. Ook nu wil Hij er voor ons zijn. Zo leren wij Hem in Jezus Christus kennen. Als je nadenkt over het verleden, doe het dan niet zonder Hem. Anders krijgen weemoed en spijt de overhand, gevoelens die ons geen rust geven. Als je nadenkt over de toekomst, doe het dan evenmin zonder Hem. Anders zal de angst je opjagen. Durf rustig te vertrouwen op de Heer. Hij is immers met ons vertrouwd.

Zo komen in Hem, die onze Heer en Heiland wil zijn, verleden en toekomst samen. Wie dat nu tot zich door laat dringen zal iets vinden van datgene waarnaar een mens kan smachten, zoals een hijgend hert, der jacht ontkomen, schreeuwt naar het genot van frisse waterstromen. Zoek de rust in Hem en durf het van harte mee te zingen:

Maar de Heer zal uitkomst geven,

Hij, die 's daags zijn gunst gebiedt.

'k Zal in dit vertrouwen leven

en dat melden in mijn lied.

'k Zal zijn lof zelfs in de nacht

zingen, daar ik Hem verwacht;

en mijn hart, wat mij moog' treffen

tot de God mijns levens heffen.

Of zing het met dat andere lied dat velen uit het hart is gegrepen: Psalm 23. Ook daarin gaat het over water en rust. En daarin belijdt de zanger vol vreugde dat God er niet op uit is om ons op te jagen. Nee, God is geen jager, Hij is als een herder. Wie op Hem durven vertrouwen leidt Hij naar de wateren der rust.

Amen.

Tekstkeuzes jaargang 84/1997:

- 1: Mattheüs 3:13-17
Exodus 15:22-27
Exodus 1:15-22
Lucas 24:5
Lucas 24:13-35
- 2: Handelingen 24:24-25
Mattheüs 8:14-15
Mattheüs 15:21-28
Psalm 127:1 en 2
Johannes 10:8 en 9
- 3: Exodus 21:12-27 en 1 Petrus 3:8-18
Lucas 5:5
Johannes 4:1-26
Genesis 15:6
Mattheüs 16:24 en 25
- 4: Mattheüs 13:44-52
Psalm 130
Genesis 49:18
Deuteronomium 30:19
Mattheüs 11:25-30